



เสริมความรู้  
สำหรับเด็ก

# สยาม สามฤดู

รอบรู้เรื่องฤดูกาล วัฒนธรรมและประเพณี

ประเภทหนังสือภาพ  
เสริมความรู้

ชมเชย  
NANMEEBOOKS  
Award  
2554



สุรศักดิ์ พุ่มรัก เรื่องและภาพ

# สยามสามฤดู

รางวัลชมเชย ประเภทหนังสือภาพเสริมความรู้ รางวัลนานาชาติมีบุ๊คส์อะวอร์ด ปี 2554

## ความเห็นของคณะกรรมการ

เสน่ห์ของฤดูกาล นอกเหนือจากสภาพดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกันแล้ว ยังประกอบด้วยความหลากหลายและสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร นอกจากนี้ ฤดูกาลยังก่อให้เกิดวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ อีกมากมาย

หากเราจะสมมติให้สยามประเทศ (ประเทศไทย) มีฤดูกาลเพียงแค่ฤดูเดียว เช่น ฤดูหนาว ฤดูร้อน หรือฤดูฝน เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง สภาพดินฟ้าอากาศคงขาดความสมดุล ขาดสีสันแห่งฤดูกาล และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมที่จะเปลี่ยนแปลงไป ฤดูกาลจึงมีความหมายต่อผู้คนในประเทศ แต่เป็นที่น่าห่วงใยว่า ทุกวันนี้คนเรามุ่งแต่จะทำลายความสมดุลของธรรมชาติ ทั้งโดยการตัดต้นไม้ ทำลายผืนป่า ไม่ร่วมกันดูแลแหล่งน้ำ ตลอดจนสร้างมลพิษระบบนิเวศวิทยาต่าง ๆ ทำให้ท้ายที่สุด ผลแห่งการกระทำจะส่งผลกระทบต่อฤดูกาลและชาติ ดังที่ได้ปรากฏเป็นสัญญาณเตือนในรูปแบบภัยพิบัติต่างๆ ที่เราทราบกัน

หนังสือภาพ **สยามสามฤดู** จึงเปรียบได้ดั่งสื่อตัวแทนที่ออกมาตะโกนดังๆ ให้นูๆ ทั้งหลายได้ทำความเข้าใจ เข้าถึง และมองเห็นเสน่ห์ของฤดูกาล ผ่านภาพและเรื่องราวที่งดงาม ด้วยชั้นเชิงศิลปะการออกแบบ



ผศ. ดร. ผดุง พรหมมูล  
คณะกรรมการตัดสิน

# สยาม สามฤดู



สุรศักดิ์ พุ่มรัก เรื่องและภาพ

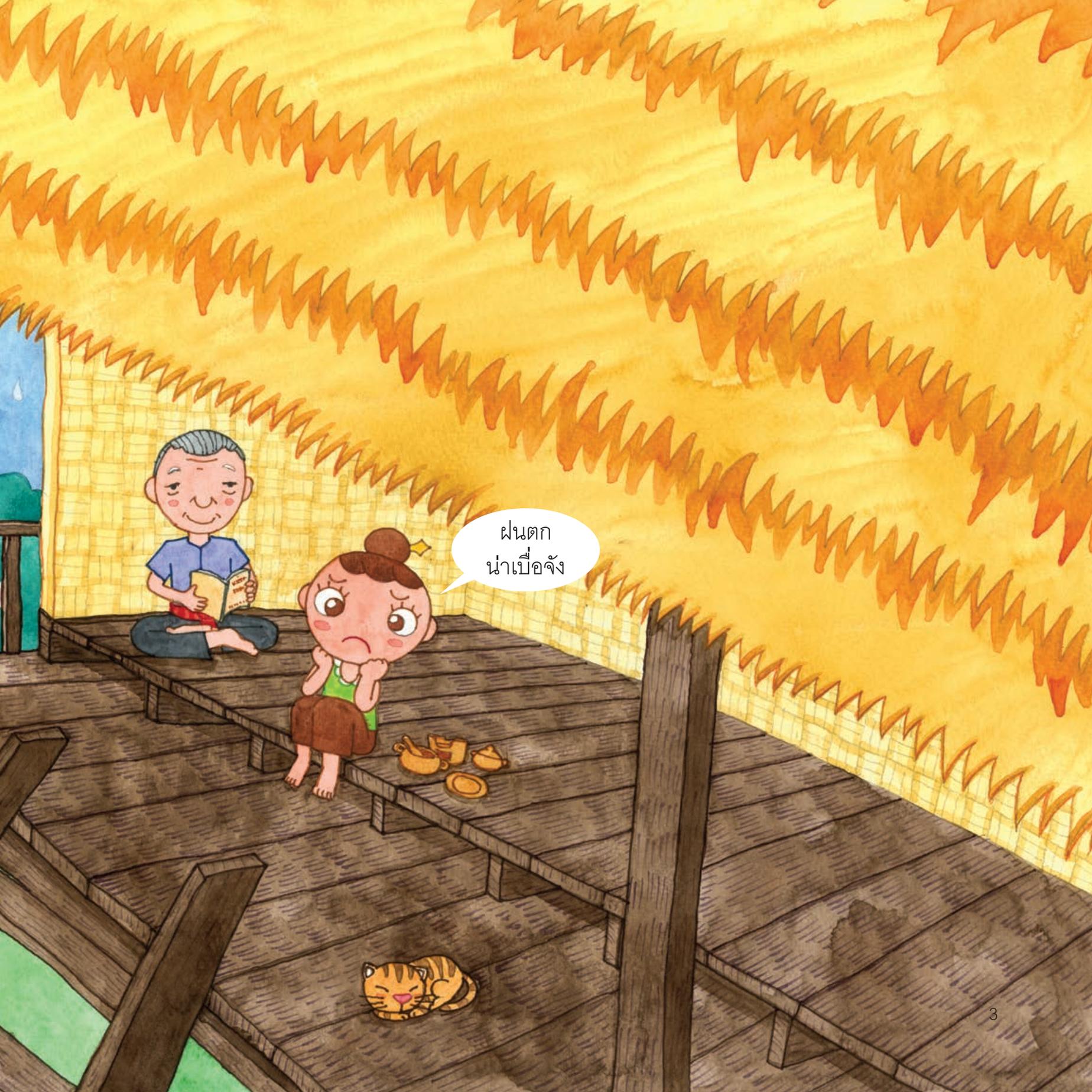
## ฝนตกแล้ว...

หลังจากเมฆฝนตั้งเค้ามาตั้งแต่ช่วงบ่าย  
มะลิจึงออกไปเล่นข้างนอกไม่ได้ ต้องนั่งจับเจ้า  
ฟังเสียงลม เสียงฝน เสียงฟ้าร้อง ผสมกับเสียง  
สัตว์เล็กสัตว์น้อยที่ร้องระงมอยู่รอบบ้าน

อากาศขมุกขมัว รอบตัวเฉอะแฉะ มะลิไม่ชอบ  
ฤดูฝนเลย แต่ปู่บอก่ว่าทุกฤดูต่างสำคัญทั้งนั้น  
เพราะในแต่ละฤดูก็มีสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย

แล้วแต่ละฤดูมีลักษณะ ประเพณี และ  
วัฒนธรรมอย่างไรบ้างนะ





ฝนตก  
น่าเบื่อจัง

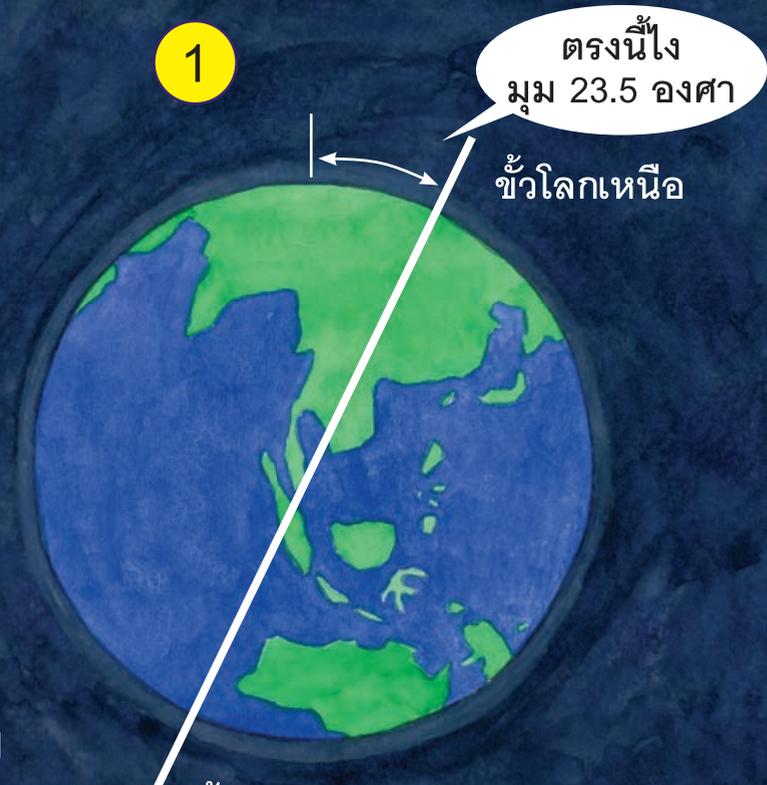
# ฤดูกาล เกิดขึ้นได้อย่างไร

ทำไมประเทศต่างๆ  
จึงมีฤดูแตกต่างกัน

ฤดูกาลต่างๆ เกิดจากปัจจัย

2 ประการ คือ

1. แกนหมุนของโลกเอียงเป็นมุม 23.5 องศา กับระนาบวงโคจรของดวงอาทิตย์
2. การที่โลกโคจรรอบดวงอาทิตย์



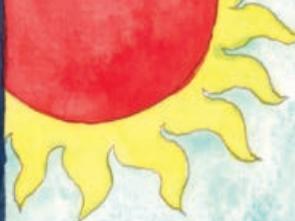
ขั้วโลกใต้

ถ้าโลกอยู่ใกล้ดวงอาทิตย์  
จะได้รับแสงอาทิตย์มาก

2



ถ้าโลกอยู่ห่าง  
ดวงอาทิตย์  
จะได้รับ  
แสงอาทิตย์น้อย



**ทั้งสองสาเหตุ**ทำให้พื้นผิวโลกได้รับแสงอาทิตย์ในแต่ละช่วงเวลาของปีไม่เท่ากัน จึงมีฤดูกาลและภูมิอากาศแตกต่างกันไป

ประเทศที่อยู่ใกล้ขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้จะได้รับแสงอาทิตย์น้อย สภาพอากาศจึงหนาวเย็น และมี 4 ฤดู คือ ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว ส่วนประเทศที่อยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตรจะได้รับแสงอาทิตย์มาก ทำให้มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว

ประเทศไทยตั้งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร จึงได้รับแสงอาทิตย์มากตลอดปี และได้รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือกับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ฝนตกชุก

การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลตลอดปี ทำให้เกิดประเพณีและความเชื่อต่างๆ เราไปดูกันดีกว่า ว่าในแต่ละฤดูมีสิ่งใดน่าสนใจบ้าง



# ฤดูร้อน ฝนแล้ง อากาศร้อน แสงแดดจัด

ในฤดูร้อนจะมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทย เป็นลมร้อนชื้น ฤดูร้อนจึงเหมาะแก่การท่องเที่ยวทะเล เนื่องจากเป็นช่วงที่น้ำทะเลใส คลื่นลมสงบ แดดจัด ท้องฟ้าโปร่ง ไม่มีฝน มะลิชอบเที่ยวทะเลมาก แต่ต้องระวังไม่ให้ตากแดดนานเกินไป และระวังอันตรายจากสัตว์ทะเลบางชนิด เช่น เม่นทะเล แมงกะพรุน หรือเปลือกหอยมีคม เป็นต้น

**ฤดูร้อนของไทย** เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม แต่จะร้อนมากในเดือนเมษายน และเนื่องจากไม่มีฝน จึงมักเรียกว่า **ฤดูแล้ง** ซึ่งเป็นช่วงที่ปริมาณน้ำตามแหล่งธรรมชาติลดลง ทำให้ชาวนาชาวไร่ว่างเว้นจากการเพาะปลูก แล้วเปลี่ยนไปทำงานอื่นๆ แทน เช่น งานหัตถกรรม เป็นต้น



ฤดูร้อนมีกีฬาประจำฤดูที่แสนสนุก คือ **การเล่นว่าว**  
เพื่อนๆ รู้จักว่าวชนิดไหนบ้างนะ

ว่าวดุ๊ยดุ่ย

ว่าวจุฬา

ว่าวอีแพรด

ว่าวงู

ว่าวอีลุ่ม

ว่าวปักเป้า



# ประเพณีไทยประจำฤดูร้อน



**ประเพณีสงกรานต์** ตรงกับวันที่ 13-15 เมษายนของทุกปี โดยวันที่ 13 เมษายน ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ไทยมาแต่โบราณ และเป็นวันผู้สูงอายุ ส่วนวันที่ 14 เมษายน กำหนดให้เป็นวันครอบครัว

กิจกรรมในวันสงกรานต์แต่ละท้องถิ่นไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ได้แก่ การไปทำบุญที่วัด การก่อกองทราย การสงฆ์น้ำพระ การปล่อยนกปล่อยปลา และการรดน้ำดำหัวเพื่อขอพรจากผู้ใหญ่ เด็กๆ และคนหนุ่มสาวมักจะออกไปเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน เพื่อคลายความร้อนและอวยพรให้อยู่เย็นเป็นสุข โดยตามธรรมเนียมโบราณ น้ำที่ใช้รดคือน้ำสะอาดผสมน้ำอบน้ำปรุง และเครื่องดอกไม้หอมต่างๆ เช่น มะลิ และส้มป่อย เป็นต้น